

Izhaja vsak dan razen
nedelje in praznika ob
3. popoldan.

Posamezna številka stane
10 vinarjev.

MARIBORSKI DELAVEC

Neodvisen delavski list za mesto in okolico.

Po pošti stane mesečno
3 K 20 v

Uredništvo in upravni-
štvo: Schmidererjeva uli-
ca št. 5.

Telefon 3/VI.

Letnik 2.

Maribor, petek 17. januarja 1919.

Štev. 13.

Osemurni delavnik.

I. Obseg (k § 1. in 2.).

Pod „podjetji tovarniškega značaja“ razumeva zakonodajalec tudi rudnike. (Omejitev pojma napram rokodelskemu podjetju je pripuščena v odločitev upravi § 2). Opozarja se, da v obstoječih zakonih ni striktno definicije za pojem „tovarniško podjetje“. Tozadevne naredbe poskušajo podati za ta pojem znake, ki ga osvetljujejo vsak od svoje strani in se ne smejo smatrati kot striktna definicija. Pri tovarniškem podjetju je poleg človeškega dela tudi stroj odločilnega pomena. Tovarniški obrat so navadno večja podjetja. Vendar se oznaka „nad 20 delavcev“ ne sme šablonsko uporabljati, ker izolirama označuje bistvo stvari čisto docela netočno. Pri presoji o tovarniškem značaju podjetja, se je ozirati ne samo na število zaposlenih oseb, temveč tudi na število in kakovost strojev in dela (nevarnost za nezgode, zdravje itd.). V dvomljivih slučajih naj se obrnejo podjetja, lokalne strokovne organizacije ali od delavcev v smislu naredbe Narodne vlade z dne 18. novembra 1918, št. 216 izvoljeni zaupniki na obrtno oblast I. stopnje (glavarstvo) s prošnjo, da se v dvomljivih slučajih v svrhu uvedbe osemurnega delavnika ugotovi tovarniški značaj podjetja.

II. Delavni čas.

V razdobju 24 ur, ki se lahko začneja s katerokoli uro, se sme delati samo po osem ur. Ni dovoljeno, da bi določilo podjetje enostransko, naj se dela en dan več, zato pa drugi dan manj, čeprav bi znašal delavni čas tudi na ta način na teden samo 48 ur. Sporazumno v pogodbi med delodajalcem in zastopstvom delavstva pa se to lahko določi. Dokler delavstvo ni strokovno enotno organizirano, morajo podpisati take pogodbe lokalna zastopstva vseh delavskih strokovnih organizacij dotičnega kraja, ali pa zgoraj omenjeni zaupniki dotičnega obrata. To je edini slučaj, v kojem se da določbe tega zakona pogodbenim potom modificirati. Na prošnjo lahko dovolijo glavarstva podaljšanje delavnega roka na 10 ur dnevno. Rešitev velja le za štiri tedne. Če se prosi za podaljšanje tega roka, se dovoli lahko podaljšani delavni čas za dobo 8 tednov, toda le, če se izrečeta za to tako glavarstvo, kakor tudi obrtno nadzornišvo. Pri nesoglasju se smatra predlog za odbit. Taka podaljšanja naj se navadno dovoljuje le obratom, ki lahko delajo samo v gotovi sezoni. Ako zadane obrat kakšna nezgoda, je dovoljeno delati preko postavne izmere delavnega časa. Prošnje za eventuelno izvzetje kake skupine obratov iz določil te na-

redbe je naslavljati na poverjenišvo za socialno skrb in vlagati potem glavarstev.

III. Izvršilna navodila.

Tovarniška podjetja morajo urediti od 15. prosinca naprej na lastno inicijativo delovni čas v smislu te naredbe. Ako bi se kako podjetje po tej določbi ne ravnalo, naj se obrne lokalna delavska strokovna organizacija ali pa zgoraj omenjeni zaupniki na obrtno oblast I. stopnje (glavarstvo) s prošnjo, da se uvede v podjetju osemurni delavnik v smislu tozadevne naredbe.

Določil zakona o osemurnem delavniku, se razun zgoraj omenjene izjeme potom pogodbe med podjetnikom in delavstvom ne more veljavno modificirati. Občine in vsi javni uradi so obvezani javiti vse slučaje, v kojih zvedo, da se ta zakon krši na pristojno glavarstvo.

Poverjenišvo za socialno skrbstvo, dne 11. prosinca 1919.

Političen pregled.

Premirje v Področici. Z včerajšnjim dnevom med osmo in dvanajsto uro, dopoldne so bile ustavljene vojne operacije na celi fronti v Področici. Ponoči je bilo še živahno delovanje strojnih pušk. Nemci so napadli izhodne točke pri predoru, naši topničarji pa so jih prisilili, da so se umaknili. Že tekem noči so dobile naše straže obvestila, da se začne drugi dan premirje. V jutro so izostali običajni napadi nemških strojníc. Padel je tuptam le kak posamezen strel. Nemško odposlanstvo, obstoječe iz 6 oficirjev, se je približalo našim z belo zastavo. Na ovinku železniškega tira je sprejel odposlanstvo srbski podpolkovnik Milosavljević skupno s stotnikom Martinčičem v spremstvu nadporočnika Stenovca in poročnika Megušarja. Pogajanja o ustavitvi sovražnosti so trajala nad dve uri. Zelo značilno je, da sta padla med pogajanjem dva topovska strela na naše postojanke. Nemški delegati, opozorjeni na to, so se izgovarjali, da streljajo mornarji, ki niso obveščeni o pogajanjih. Končno so se zedinili za gotovo demarkacijsko črto, katere ne sme nihče prekoračiti. Na malem mostišču circa en kilometer od predora so naši in Nemci postavili po dve straži. — Doslej še ni javljeno, na čegavo povelje oziroma preklic so se ustavile sovražnosti.

Nemška nasilstva. Kakor poročajo iz Zagreba, znaša škoda, ki jo ima Srbija vsled invazije avstro-ogrskih, nemških in bolgarskih čet, približno 8 milijard. V spremstvu več francoskih in angleških častnikov je dospel francoski general Berthelany iz Soluna v Budimpešto z angleškim majorjem Smithom. S predsednikom Karoly-em je bila daljša konferenca. Predsednik Ka-

roly je generalu obširno slikal položaj Ogrske in protestiral proti kršitvam pogodbe za premirje.

Pogajanja med Jugoslavijo in Romunsko. Uradno se poroča, da se vrši med srbsko vojaško upravo in Romunsko pogajanja o demar acijski liniji med jugoslovansko in romunsko interesno sfero v Banatu. V političnih krogih se pričakuje, da bodo sledila vojaškim dogovorom diplomatska in da se bo posrečilo nesoglasja med Jugoslavijo in Romunsko glede razdelitve Banata prijateljsko poravnati.

Wilson se vrne v Ameriko v 14 dneh. Predsednik Wilson se bo približno v dveh tednih vrnil v Ameriko. V Evropi ga bo zastopal ameriški vojni minister Baker.

Mariborske novice.

Včerajšnji razgovor med g. generalom Maistrom in dr. Lazarjem je bil napisan v „AZ Estu“, najbolj znanem listu, ki izhaja v Budimpešti. Poroča dr. Lazar sam. Toliko v pojasnilo. Naš list je vsled odsotnosti g. urednika precej neurejen; skoraj bi bil moral prenehati.

Nabiranje vojaštva. Do včeraj se je oglasilo v Mariborski vojašnici okoli 1000 fantov. Od teh je bilo približno polovica kot nesposobnih odpuščeno.

Nove pošne znamke. Kakor poročajo listi, pridejo nove jugoslovanske pošne znamke že v prihodnjih dneh v promet.

Potovanje po SHS. Kakor poročajo listi, je vlada v Belgradu odpravila vse omejitve za potovanje na teritoriju države SHS. V celem jugoslovanskem ozemlju je mogoče potovati brez posebnih dokumentov in potnih listov. Za potovanje v ozemlje okupirano od Italijanov, pa ostanejo v veljavi dosedanji predpisi.

Le brez skrbi! Z ozirom na očitveno zvezo med Nemci in Italijani opozarjamo naše ljudi, da so lahko brez skrbi da bi nam moglo to povzročiti kako stalno škodo. Naj se Italijani in Nemci pobotajo stokrat, nam to pač provzročijo hipne neprilike, a na končno ureditev naših mej to ne bo vplivalo. Nemcev itak ne bo nihče vprašal, Italijani pa pri zaveznikih nimajo dosti več kredita kot Nemci. Seveda pa s tem še ni rečeno, da smemo mi držati roke križem. Storit moramo vsi vsak svojo dolžnost, vsak na svojem mestu ter se vedno in vedno sklicevati na svoje pravice.

Gerent za Studence. Občinski odbor za Studence je z naredbo Narodne vlade z dne 10. januarja 1919 razpuščen in za gerenta je imenovan Srečko Vokač, posestnik v Studencih.

Jezuitskega provincijala dobimo v Zagreb. General jezuitov v Rimu, Poljak Ledóchowski je dovolil, da se slovenski jezuitje ločijo od Nemške Avstrije in da skupno s Srbi in Hrvati ustvarijo jugoslovansko provinco. Zopet nov dokaz, da naša stvar ne stoji slabo, če jo je tako uplivna cerkvena organizacija posredno priznala s tem, da se je novim razmeram primerno uredila.

Vojake z nemškimi kokardami se zadnje dni spet opaža po mestu. Kaj neki imajo ti tukaj opraviti? Opozarjamo na to merodajne oblasti. Zadnji čas je že, da se proti takim osebam z vso strogostjo nastopi.

Nemških napisov zginje vsako noč nekaj po mestu. S tem imajo svoje posebno veselje gotove osebe. Mi sicer tako početje ne odobravamo, vendar se pa s tem pokaže našim Mariborskim nemčurčkom, da se ne nahajajo več v blaženi Avstriji, ampak na slovenski zemlji. Komu pa ni všeč, naj zveže svojo culico, kajti ceste so dovolj široke in gladke. Zima pa je za tako rajžanje kakor nalašč primerna.

Včeraj zvečer priletel je iz ceste v kavarino »Theresienhof« nek izstrelek. Druge nesreče, kakor da se je prebilo okno, ni. Storitca se do sedaj ni moglo izslediti.

Vojne dajatve. V smislu ukaza narodne vlade SHS v Ljubljani z dne 10. januarja 1919 št. 308/pr. se s tem daje na znanje da preneha dolžnost za vojne dajatve z 15. januarjem 1919. Doslej še neprijavljene zahteve po povračilu za vojne dajatve ali po odškodnini za povzročeno škodo se morajo najkasneje do 15. februarja 1919 ustno ali pisмено prigrasiti pri magistratu v Mariboru (vojaški oddelek).

Vojaški, bodite trezni! Po mestnih ulicah se zvečer in po noči žugajo pijane postave vojakov, ki ne samo da delajo velik nemir, tudi nahučijo mirne pasante. Mi vemo, da je večina našega vojaštva mirna in trezna, zato iste pozivljamo, da vplivajo na svoje tovariše, naj ne pijančujejo in razgrajajo.

Še nekaj o žigosanju. Jeza in strah avstrijskih Nemcev, zlasti bank, je najboljši dokaz, da se boje za svoje koristi, ker vidijo, da mi s žigosanjem delamo v svojo korist. Če bi bilo žigosanje bankovcev v našo škodo, bi tam na Dunaju rekli: Le žigosajte bankovce! Tako pa pravijo, da ne! Pač pa na skrivnem uvažajo bankovce z namenom, da jih dajo pri nas žigosati.

Osebe poškodovane iz političnih ozirrov. Glasom svojega odloka z dne 3. t. m. št. 343/pr. pripravlja Narodna vlada SHS oddelek za notranje zadeve material za mirovno konferenco. Tu sem spadajo tudi terjatve napram c. kr. erarju, zlasti škode povzročene iz političnih ozirrov. Vse one osebe, ki so vsled političnega preganjanja (determinanci, konfiranci, osumljeni, obtoženi, obsojeni) trpele kako škodo, naj se najkasneje do 25. januarja t. l. zglasijo pri okrajnem glavarstvu v Mariboru (I. nadstropje soba št. 3) kjer se v vzorec vpišejo potrebni podatki.

Država in žigosanje bankovcev. O žigosanju se razno govori. Iz Graca se širijo novice, da bo v Gradcu t. K. vredna le 80 vinarjev. To seveda ni res, pač pa bo ena žigosana krona vredna še več ko doslej. Nekateri ljudje torej ne mislijo dati bankovcev štempljati. Naša država bo rekla: prav tako. Čim manj žigosanih bankovcev prevzamem, tem manj prevzamem dolga. To je jasno, da bi bilo to v korist države, kajti ona bo samo za žigosane bankovce izdala nove bankovce.

Predpisi za žigosanje. Danes so plakatirani predpisi za občinstvo, h kateri komisiji da morajo iti in drugo. V Mariboru se žigosa samo za mariborsko mesto in bližnje okolico. V celem okraju je doslej okrog 30 komisij. Seboj se morajo prinesiti družinski listi (Familienbogen). Po žigosanju dobi ta list štampiljo komisije kot legitimacijo.

Delavcem, ki so delali v Nemčiji in ysem onim, ki so dobivali kako pokojnino ali rento iz Nemčije. Vsi delavci, ki so bili zaposleni pred in med vojno v kakem rudniku ali drugem podjetju v Nemčiji, imajo tam

svoje rodbine brez sredstev in jih niso pustili v Nemčiji. naj naznanijo pisмено poverjeništvu za socialno skrbstvo naslednje podatke: a) svoje ime, poklic, sedanje bivališče, kje zaposleni; b) v katerem kraju v Nemčiji živi njihova rodbina (natančen naslov) in število otrok; c) ali ima pohoštvo v Nemčiji; d) lastni zaslužek; e) od česa živi rodbina. Vsi delavci, vdove in sirote, ki so dobivali rente ali pokojnine iz Nemčije in jih sedaj ne dobe več, naj to pisмено naznanijo poverjeništvu za socialno skrbstvo v Ljubljani. V naznilo je podati naslednja pojasnila: a) Ime, poklic in bivališče; b) po kom dobe rento ali pokojnino; c) kdaj je prišla zadnja renta. Naznanilo je priložiti uradno potrjen prepis dekreta, s katerim je bila odmerjena renta. Po možnosti je priložiti tudi zadnji odrezek šeka, s katerim so dobili izplačano rento.

Ali je res? Poroča se nam, da dobi pragersko kolodvorsko restavrator g. Schrey, dosedaj restavrator na kolodvoru v Ljubljani. Slišali smo, da je g. Schrey nemškutar. Če je to res, potem ga odlanjamo.

Avstro-ogrška banka v Mariboru se je branila žigosati bankovcev. Zato so ji postavili komisarja, ki bo kontroliral vse njeno poslovanje. Branila se je komisarja, a končno se je vendarle udala in ga vzela v svoj urad.

Nemško časopisje o žigosanju bankovcev. „Neue freie Presse“ in „Zeit“ ter menda še drugi dunajski listi pisarijo proti žigosanju bankovcev, češ to je zadeva avstro-ogrške banke. Razumljivo je, da se nemška Avstrija, zlasti pa avstro-ogrška banka boji, da bi s časom valuta krone na Dunaju postala nižja, kakor pa valuta t. j. vrednost naših štempljanih bankovcev. Ali kje pa je pisano, da bi morala valuta krone ostati enotna. Saj so se stvorile nove države, torej bo tudi valuta postala različna v različnih državah bivše Avstro-Ogrske.

Žigosanje bankovcev in prepoved njih uvoza. Obenem z žigosanjem (štempljanjem) je odredilo kr. ministrstvo v Belgradu, da se uvoz avstro-ogrskih bankovcev prepove. Občinstvo se opozarja na dotični naredbi, Uradni list št. 252 in 258. Kdor bi kršil uvožno prepoved, zakrivi tihotapstvo v smislu dohodarstvenega kazenskega zakona in bo strogo kaznovan. Skrbljivo je tudi za najstrožjo kontrolo na meji. Ker ni izključeno, da bo inozemstvo skušalo vtihotapiti bankovce s pomočjo domačinov, naj torej vsakdo že v neposrednem lastnem interesu odkloni odločno vse take ponudbe, ponudnika pa brezobzirno naznani finančnemu deželnemu ravnateljstvu. Pomisli naj pa tudi, kako zelo bi oškodoval javnost in končno posredno tudi samega sebe, ker se bo seveda izmenjalo svoječasno bankovce za dokaj slabši kurz, če se inozemstvu posreči, spraviti v promet večje vsote. Podjetja, ki si morejo preskrbeti potrebna plačilna sredstva le potom nakazila iz inozemstva, naj se zglasijo v poverjeništvu za finan. ki je pooblaščen, dovoliti izjeme od uvozne prepovedi (točka III. naredbe št. 252). Utemeljene prošnje se niti v teh, niti v drugih podrobnih slučajih ne bodo reševale ozkosrčno. Nakazila manjših vsot iz inozemstva so itak prosta. To velja zlasti za pošne nakaznice in nakaznice pošne hranilnice do 2000 kron, za višje vzote je pač treba potrdila finančnega deželnega ravnateljstva (naredba Uradni list št. 258). Izvoza bankovcev in nakazil v inozemstvo se navedene naredbe sploh ne tičejo.

Naredba proti ščuvanju zoper Jugoslavijo. Narodna vlada izda naredbo, s katero bo omogočeno pozvati na odgovornost v akogar, ki bi ščuval proti državi ali skušal z lažnjivimi navedbami nahujskati ljudstvo proti sedaj veljavnemu državnemu ustroju. Pozdravljamo to nared-

bo, ker je že zadnji čas, da napravimo energično konec rovarjenju gotovih nemških in drugih temnih elementov.

Odslovitev tujerodnega uslužbenstva pri južni železnici. Od železničarjev južne železnice je dobilo do danes odpustnico 100 uradnikov, 20 poduradnikov in 20 iz nižjih kategorij. Mnogo nemških uslužbencev pa je zapustilo službena mesta takoj ob preobratu.

Živila in blago za Jugoslavijo. Medzavezniška prehranjevalna komisija sporoča, da je ententa poslala za Jugoslavijo sedem velikih ladij, ki so nakrcane z živili in raznim blagom. Pet izmed teh tadij je že dospelo v odrejena pristanišča, dočim sta dva še na potu. Velike težkoče povzročata izrečanje živil in blaga, ker v teh pristanščin niso na razpolago potrebne priprave. Vsak dan, ko ladja stoji brezdelno v pristanišču, stane 4000 dolarjev. Na Nemško Avstrijo je poslala ententa samo dve ladji živil, a še ta živila so določena samo za Dunaj. Živila in blago, določena za Jugoslavijo, se porazdeli najprej za iste pokrajine, kjer je največja beda, t. j. za Srbijo, Bosno in Hercegovino in Dalmacijo. Potem prideta na vrsto Slovenija in Hrvatska.

Državna posredovalnica za delo. V preteklem tednu (od 5.—12. t. m.) je iskalo delo 275 moških in 199 ženskih delavnih moči. Delodajalci so pa iskali 98 moških in 33 ženskih delavnih moči. Posredovalnica ima na razpolago okroglo 200 moči za pisarne, 100 za trgovino, več natakarič, delavk za tovarne in pomočnikov za razne obrti, delo pa lahko ponudi deklam in kuharicam.

Sir v večji množini je ravnokar došel. Trgovci se opozorijo, da se naj oglasijo tozadevno v mestni oskrbovalnici. Občinstvo si lahko ta sir v svaki trgovini po potrebi preskrbi. Cena je K 3.— za kilogram.

Mast je večja množina trgovcem za oddati. Prodaja na drobno za kg 36 K.

Več vagonov kislega zelja in repe je na razpolago. Navedene jestvine so takoj za prevzeti pri mestni oskrbovalnici.

Razglas.

Pri poveljstvu Dravske vojašnice v Mariboru se bode na javni dražbi prodalo 5000 kg starega papirja in 1000 klg starega železovja. Ponudbe kupcev naj se pošljejo do 20. januarja 1919 na omenjeno poveljstvo.

SHS poveljništvo Dravske vojašnice v Mariboru. 4—4

Viničar z dvemi do tremi delavnimi moči se takoj sprejme pri Vidu Murko, Maribor, Melna cesta 24. 3—2

Juraj Gredlič, brivec v Tegetthoffovi cesti 22 se priporoča jugoslovanskemu občinstvu.

Janez Lorber naznanja, da je zopet otvoril svojo

slikarsko obrt

v Vetrinjski ulici št. 9. 3—2

Jože Ulaga, Tegetthoffova cesta 21 priporoča

blago na obleke za moške in ženske, druk in drugo manufakturno blago, ter kravate, kolirje in srajce.